

<http://www.marcocorvaglia.com/medjugorje/la-gospa-e-listigazione-allinsubordinazione.html> Posljednji pristup 15. prosinca 2017.

<https://it.aleteia.org/2017/03/03/medjugorje-video-imbroglio-veggenti/> Posljednji pristup 15. prosinca 2017.

http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFZhWxg%3D Hrvatski jezični portal. Posljednji pristup 15. prosinca 2017.

<http://www.garzantilinguistica.it/>. Posljednji pristup 11. ožujka 2018.

Sažetak

Valter Milovan, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

UDK 81'373, izvorni znanstveni rad

primljen 28. siječnja 2018., prihvaćen za tisak 19. ožujka 2018.

Il prestito linguistico *Gospa* nella lingua italiana

Nel lavoro viene analizzato l'uso della parola croata *Gospa* nei media italiani negli ultimi trent'anni. Viene elencato un numero di esempi di testi italiani (presi da libri, articoli di giornale o da Internet) nei quali la parola *Gospa* viene usata – con le virgolette, con l'attributo *di Medjugorje* oppure liberamente, ugualmente come i nomi italiani *la Madonna* oppure *la Vergine*.

PITANJA I ODGOVORI

PLAVI ZUB

U desetom stoljeću kralj Danske i Norveške bio je Gormov sin Harald, odnosno Harald Gormsson zvan Blåtand, kojeg hrvatski povjesničari zovu Harald Modrozubi. Tadašnji su vladari često dobivali nadimke prema svojim fizičkim značajkama i manama pa je njegov sin u povijesti ostao zapamćen kao Rašljobradi i vjerojatno je oca dao smaknuti. Moguće je da je Modrozubi zaista i imao koji tamniji ili pokvareni zub zbog udara ili slabe higijene, no ostao je zapamćen kao vladar koji je donio kršćanstvo u Dansku, o čemu svjedoče rune ispisane na dva jelinška kamena, spomenici-ma u danskome mjestu Jellingu.

O Haraldu Modrozubom i o vikinzima pisao je švedski pisac Frans Bengtsson u romanu Dugi brodovi, po kojem je 1964. u Beogradu snimljen i film. Američki znanstvenik Jim Kardach /kardak/ navodno je čitao taj Bengtssonov roman o Haraldu Modrozubom u vrijeme kad je švedska tvrtka Ericsson razvijala tehniku kojom bi se uređaji poput mobitela i računala spajali bežično. Izum tehnike plavog zuba pripisuje se Nizozemcu Jaapu Haartsenu koji je tada radio za Ericsson, ali ideja da se tehnika bežičnog spajanja mobitela s računalima i drugim uređajima nazove po Haraldu Modrozubom potekla je od Kardacha godine 1997. Nove tehnike zahtijevaju da ih se nekako nazove makar i imenima posve nepovezanim s onim što označavaju.

Tehnika plavog zuba nema veze ni sa zubima ni s plavom bojom nego je sličnost u tome što je Modrozubi milom ili silom ujedinjavao danska plemena u jedno kraljevstvo, kao što i modrozuba tehnika ujedinjuje komunikacijske protokole u jedan standard. Tim nazivom odana je i počast davnome kralju za kojeg izvan skandinavskih zemalja danas zna malo tko osim jezičnih entuzijasta.

Osmislivši ime, tvorcima tehnike plavog zuba trebao je još i logo. U Skandinaviji se u vrijeme Modrozubog pisalo runskim pismom, odnosno futharkom, inačicom feničkog i grčkog alfabeta koji je posredstvom latinice doživio novi oblik i novu uporabu u Skandinaviji. Dva runska slova iskorištena su i za logo modrozube tehnike, i to inicijali Haralda Blåtanda: H B. Ta dva slova zapisana su slovima haglaz * „tuča“ (stariji futhark) i berkanan B „breza“, a logo modrozube tehnike predstavljaju ta dva slova spojena u ligaturu, kao što se činilo u starim pismima –

runskom, glagoljici i drugima. Postoje razne verzije runskog pisma pa je za logo plavog zuba bilo moguće odabrati one varijante slova koje su se najlakše mogle stopiti u dvoslov, dakle u simbol kakav je sada vidljiv na mobilnim uređajima premda se te varijante runa nisu rabile istodobno.

I naš se narod služi modrozubom tehnikom, ali je ljudi zovu kojekako, oponašajući engleski, najčešće /blutut/. Zahvaljujući Kardachu, tehnologija plavog zuba nazvana je zvučnim inventivnim imenom, koje se oslanja na povijest, kulturu i književnost, inače bismo dobili WPAN ili neku drugu nerazumljivu i neprilagodljivu kraticu, kao što smo imali ISDN, UMTS ili NTSC ili WPAN (*wireless personal area network*). Kardach je pokazao svoju inventivnost, sad mi moramo pokazati svoju, imati hrabrosti prilagoditi je i smisliti nešto bolje od „blutut“.

Marko Kovačić

MAGIČAR

Naš čitatelj, suradnik i član Jezikova povjerenstva za najbolju novu hrvatsku riječ prof. emeritus Igor Čatić pita nas što je bolje: magičar ili mađioničar.

Premda u Hrvatskoj postoji stoljetna tradicija i paradigma prema kojoj se grčke i latinske riječi prilagođavaju hrvatskom izgovoru i pravopisu, neki pojmovi često se ukorjenjuju u oblicima koji izlaze iz okvira te paradigme. Tradicijski se riječi proizišle iz antičkih jezika ne palataliziraju jer u tim jezicima nije bilo palatala, frikativa ni afrikata, no takvi fonemi i grafemi u svakodnevicu se pojavljuju pod utjecajem posredničkih jezika, na primjer, *ž* u riječi *žaluzina*, *nj* u *dunja* ili *č* u *čempres*.

Riječ γυρός doživljava promjene zbog francuskog posredovanja u riječi *žiroskop*, a zbog talijanskog u regionalizmu *dir*, iako rijetko poprima izgovor /jiros/ kad opisuje vrstu grčkog jela. Starogrčki prijedlog δία u nekim se riječima odrazio kao *da*: *đak*, *đavo*, *đakon*, *đakonija*. Osim Δ, u Đ je prešlo i Γ u riječima *andeo* i *evanđelje*. To su ostaci nekadašnjih prilagodbi koje su urodile oblicima *Aležandar* i *bažilišk*. Kod standardnih se oblika ipak, prema načelu analogije i dosljednosti, nastoji izbjeći palatala, pogotovo ako su oni rezultat neobaviještenosti ili komercijalizacije pa ako se u latinizmu *originalan* /g/ nije promijenilo, ne bi se trebalo palatalizirati ni u latinizmu *aborigine* > *Aboridžin, čak ni kada se nađe ispred *e* ili *i*. Od participa prezenta *detergens* latinskoga glagola *detergere* nastao je latinizam